

«تحول زبان»

مؤلف: آر. ال. تراسک

مترجم: ارسلان گلفام

ناشر: دانشگاه تهران

سال نشر: ۱۳۸۲

نوبت چاپ: اول

محل نشر: تهران

تعداد صفحات: ۱۳۵

نقاط قوت:

شکلی:

۱. کیفیت مطلوب چاپ کتاب؛ ۲. جالب بودن طرح روی جلد و رنگ‌آمیزی آن؛
 ۳. مطلوبیت کاغذ و صحافی کتاب؛ ۴. روان و رسا بودن نگارش؛ ۵. جامعیت
- صوری اثر از فهرست مطالب تا نمایه.

محتوایی:

۱. شایستگی کتاب برای طرح مباحث تحول زبان برای خوانندگان فارسی‌زبان؛
 ۲. روان بودن و امانت در ترجمه و توجه به اصول آن؛ ۳. تناسب موضوعی و
 - محتوایی اثر با اهداف درس؛ ۴. انطباق با عنوان و فهرست آن؛ ۵. اعتبار
- منابع از جهت علمی؛ ۶. رعایت بی‌طرفی علمی در تحلیل.

نقاط ضعف:

شکلی:

برخی اشتباهات تایپی در کتاب مشاهده می‌شود.

۲۶ نقدنامه زبان‌شناسی

محتوایی:

به تنهایی منبع مناسبی برای درس زبان‌شناسی تاریخی نیست (کتاب فاقد کتاب‌شناسی است).

پیشنهادهای:

برطرف کردن اشکلات تایپی و ویراستاری.

نقد تفصیلی:

- این کتاب می‌تواند به عنوان منبع فرعی درس زبان‌شناسی تاریخی — تطبیقی در مقطع کارشناسی‌ارشد رشته زبان‌شناسی همگانی مورد استفاده قرار گیرد.
- ترجمه اثر روان و رسا است.
- اثر نیاز به ویرایش و بازبینی دارد. برای نمونه می‌توان به مواردی چون پلیوت/ پلی‌موت (هر دو در صفحه ۸)، نداند (به‌جای ندادند، در صفحه ۹)، خوسا (در ص. ۱۳) اما هوسا (در ص. ۹۷)، رخت‌شور (به‌جای رخت‌شوی، در ص. ۱۴)، داستان‌های (به‌جای داستان‌های، در ص. ۱۷)، اسپانیایی و اسپانیولی (هر دو ص. ۹۴) و غیره، اشاره کرد.
- کیفیت حروف‌نگاری و صفحه‌آرایی معمولی است. کیفیت کاغذ استفاده شده و صحافی مطلوب است. طرح روی جلد و رنگ‌آمیزی آن جالب است.
- حجم اثر با توجه به تعداد واحدهای درسی مناسب است.
- لازم است در برخی موارد اسامی محققین و دانشمندان به صورت لاتین در پاورقی آورده شود. در برخی موارد جملات انگلیسی هم به صورت بریده بریده چاپ شده است و مشکل نگارشی دارد.
- اصطلاحات غالباً دقیق ترجمه شده‌اند، مگر چند مورد: مرگ زبانی (به‌جای مرگ زبان، در صفحه ۱۰۶)، فرهنگ گورگان (به‌جای کورگان، در ص. ۹۶)، آلبانی و لیتوانی (به‌جای آلبانیایی و لیتوانیایی، در ص. ۹۶).

تحول زبان ۲۷

- معادل‌ها غالباً دقیق انتخاب شده‌اند مگر در چند مورد. مثلاً "Old English" همواره «انگلیسی باستان» ترجمه شده است (در صفحه ۱۹، ۵۳، ۶۴، ...). در صورتی که واژه باستان را غالباً برای آن چه به پیش از میلاد مسیح (ع) باز می‌گردد اطلاق می‌کنیم. "Old English" به حدود قرن پنجم میلادی تعلق دارد و بهتر است آن را «انگلیسی کهن» نامید.
- کتاب به لحاظ آموزشی دارای تمرین‌های مناسبی است.
- متأسفانه در این کتاب فقط به تحول زبان انگلیسی پرداخته شده است و به ندرت به زبان‌های دیگر اشاره شده است. از این رو تنها می‌تواند به عنوان کتاب فرعی برای درس «زبان‌شناسی تاریخی-تطبیقی» باشد. در این کتاب به خوبی به جنبه‌های مختلف تحول زبان اشاره شده است، اما تقریباً همه شواهد از زبان انگلیسی است. در درس زبان‌شناسی تاریخی-تطبیقی به مقایسه زبان‌ها، بازسازی زبان مادر، خانواده‌های زبانی و غیره نیز باید پرداخت. به همین دلیل توصیه می‌شود دانشجویان به عنوان کتابی جنبی و برای مطالعه از آن استفاده کنند.
- کتاب برای خوانندگان معمولی به نگارش درآمده است، نه برای متخصصان. از این رو اطلاعات کتاب بسیار کلی است و به مسائل و مباحث روز این رشته چندان پرداخته نشده است. به نظر می‌رسد نویسنده کتاب به خوبی توانسته است اصول اولیه زبان‌شناسی تاریخی یعنی مطالعه عمودی زبان را به نحو مطلوب ارائه نماید و راه را برای مطالعه بیشتر هموار سازد.
- ترتیب فصل‌های کتاب کاملاً منطقی است. معمولاً دگرگونی زبان از واژه شروع می‌شود و با گذر از مطالعات آوایی، دستوری و معنایی به مسائل مربوط به لهجه‌ها و تولد و مرگ زبان‌ها و لهجه‌ها ختم می‌شود. نویسنده کتاب به خوبی چنین نظمی را رعایت نموده است.
- کتاب حاضر بسیار کلی است و مطالب آن را تقریباً در هر کتاب دیگری که در این زمینه نوشته شده است با تغییراتی اندک می‌توان یافت. تنها مزیت این کتاب ارائه شواهد بسیار برای هر یک از تغییرات زبانی است.

۲۸ نقدنامه زبان‌شناسی

- اثر مورد بررسی تقریباً هیچ ارجاعی ندارد. فقط فهرستی از چند منبع برای مطالعه بیشتر در پایان کتاب آمده است. نویسنده محترم در انتهای هر فصل می‌بایست فهرست مناسبی از کتب و آثار زبان‌شناسی تاریخی را معرفی می‌نمود. ظاهراً به جز فصل ۱۴، این امر رعایت نشده است و اصولاً کتاب عاری از کتاب‌شناسی یا مآخذ و منابع است.
- ترجمه به لحاظ نوع کامل است. روان و رسا است، وجود غلط‌هایی چون "I,ve" (=I've) در ص. ۸، "tobacco" (=tobacco) در ص. ۱۲، "attumn" (=autumn) در ص. ۱۲، "southetn" (=southern) در ص. ۱۹، "borrweing" (=borrowing) در ص. ۲۴، «گاتالان» به جای «کاتالان» در ص. ۹۵ و غیره نشان می‌دهد که اثر نیاز به بازبینی و ویرایش دارد.
- در این کتاب به اصول ترجمه توجه شده است اما بهتر بود برای هر نوع تحول زبانی در کنار مثال‌های کتاب (که همه از زبان انگلیسی انتخاب شده‌اند)، مثال‌هایی نیز از زبان فارسی ذکر می‌شد.
- اشکالات فنی کتاب باید برطرف شود. مثلاً در فهرست کتاب (فصل ششم: دگرگونی در خط) نیامده است.